

WAT IS INTELLIGENTIE?

14 juni 1974

Goedenavond, vrienden.

Het zal bekend zijn, dat wij ook niet alles weten en zeker ook niet onfeilbaar zijn. U denkt zelf steeds weer na over alles wat gezegd wordt. Natuurlijk. Want u wilt intelligent zijn en vraagt u steeds weer af:

WAT IS INTELLIGENTIE?

Over het antwoord op deze vraag zal nogal eens een verschil van mening kunnen bestaan. Laat mij daarom kort en duidelijk mijn interpretatie daarvan formuleren. Intelligentie is een functie van het hersendenken, waarbij waarnemen en associatie de mogelijkheid geven tot snelle en volgens die gegevens ook accurate gevolgtrekkingen, die ook betrekking hebben op zaken die niet zonder meer klaarblijkelijk zijn. Iemand die intelligent is, zal bv. een reeks van cijfers kunnen overzien en daaruit een enkel cijfer kunnen nemen dat niet binnen de reeks volgens een bepaalde eigenschap thuis behoort. Dergelijke proeven zijn dan ook deel van praktisch elke intelligentietest. Intelligent is iemand bv., die naar een modern toneelstuk kan kijken en zonder meer kan begrijpen wat er bedoeld wordt. Intelligent is ook iemand die, luisterende naar reclame of een verkondiging van meningen en leerstellingen, begrijpt, wat erachter zit, waar de eenzijdigheid ligt van een dergelijk geheel en, wat reclame betreft, er zelfs achter komt dat de ernstig en eerlijk klinkende verzekeringen die men geeft, in wezen vrijblijvend zijn. Wanneer je bv. zegt: dit wast witter dan wit, zo stel je iets, wat niet bestaat. Niemand zal dan ook aannemen dat een dergelijke verklaring ernstig gemeend is. De kreet komt er echter op neer dat het betreffende middel niet eens wit hoeft te wassen, want dit wordt niet geclaimd. Men spreekt over een niet bestaande kleurvariant.

Intelligentie heeft te maken met alles wat je ziet, hoort, kortom, met alle feiten die je opneemt. Men noemt vaak iemand intelligent, omdat hij een goed geheugen heeft. Wanneer je alles wat door anderen naar voren wordt gebracht, nu maar goed in je opneemt en juist weet te reproduceren wanneer dit te pas komt, ben je volgens velen al zeer intelligent. Er zijn zelfs mensen die iemand al intelligent vinden, wanneer je hen de kans geeft hun meningen te spuien en daarop zo nu en dan ja, ja, zegt. Later zullen zij zeggen: Met die mens kun je tenminste praten. Hij is zo intelligent en heeft ook zulke interessante denkbeelden. Wat komisch moge klinken, maar door de mensen in kwestie ernstig bedoeld wordt.

Men heeft getracht intelligentie op een andere, meer objectieve wijze te bepalen en kwam zo tot het stellen van een z.g. intelligentiequotiënt. Men maakt middels een bepaalde reeks van proeven uit, wat de gemiddelde geheugenprestatie plus ervaringscoördinatie van een mens op een bepaalde leeftijd is. Dan stelt men dit als het getal 100. Wie minder presteert, is een arme sukkel, wie meer bereikt, kan zich op de borst kloppen, want die is volgens de proef intelligent. Alleen: wie maakt nu eigenlijk uit, hoe intelligent je bent? Er bestaat in dit opzicht geen geheel onpartijdig oordeel, geen volkomen onpersoonlijke benadering. Stel dat onder degenen die de intelligentietest samenstellen, een prof biologie is. De kans is groot dat dan in de test meerdere vragen of voorstellingen van biologische aard een rol spelen. Iemand die toevallig hiervan wat geleerd heeft, is dan al snel in de ogen van de onderzoekers intelligenter dan een ander. Wanneer je bepaalde psychologische foefjes gebruikt om tot een oordeel te komen, zo zullen er o.m. ook woordassociatieproeven worden gebruikt. Ook hier zal men bij het onderzoek trachten objectief te werk te gaan. Maar de beoordeling is persoonlijk, zodat de mogelijkheid tot objectiviteit wegvalt op het ogenblik, dat je niet meer begrijpt waarom een ander op een bepaalde wijze reageert of combineert.

Bij een intelligentietest blijkt volgens mij vaak van belang, dat degene die de test afneemt, niet intelligent genoeg is om te begrijpen, hoe intelligent het van het normafwijkende antwoord van de geteste is. Om een wat spottend voorbeeld van een dergelijke misvatting te geven: Iemand combineert water met vervuiling. Conclusie: intelligent en progressief. Water - dorst: mogelijk een potentiële drinker, maar een intelligente realist. Zegt iemand nu dat water bij vuur behoort, dan valt deze combinatie vaak buiten de gegeven mogelijke antwoorden. Men zal dit antwoord negatief beoordelen, ofschoon in feite sprake is van tegenstellingen en denken in tegenstellingen volgens mij een blijk van intelligentie is. Ik zou vele, ook meer ernstig gemeende voorbeelden kunnen geven van een verkeerde inschatting van iemands intelligentie, alleen omdat hij denkt op een wijze die niet gangbaar is bij zijn ondervragers.

Tegenover intelligentie staat overigens een andere wijze van bewust denken, die helaas maar al te vaak in het denken van de mensen verward wordt met intelligentie: de wijsheid. Wijsheid is een inzicht hebben, waardoor de aard der dingen in hun eigen recht en wezen kenbaar wordt aan de beschouwer, zodat zijn oordeel zowel als zijn reacties op dit wezen en de werkelijke inhoud der dingen zal zijn gebaseerd. Iemand kan weinig feitenkennis bezitten en vele reeksen van associatie en herkenning, die bij een intelligentietest behoren, eenvoudig voorbij laten gaan, omdat hij deze niet begrijpt. Diezelfde man kan wel naar de lucht kijken en je een weersvoorspelling geven, waarop een KNMI soms jaloers zou moeten zijn. Diezelfde man kijkt naar de aarde, voelt de korrel en zegt: op deze grond moeten wij het volgende jaar eens een ander gewas verbouwen. Zo iemand kijkt een mens eens even ernstig aan en doorsnijdt diens zwakten, kent diens deugden, maar velt geen oordeel over hem. Opvallend is hierbij dat de persoon in kwestie geen analyse uitvoert, maar eenvoudig de essentie van de dingen in zich heeft opgenomen.

Vele mensen die werkelijk wijs zijn, voelen de dingen aan. Mensen die intelligent zijn, echter blijken vaak bevreesd te zijn voor hun gevoelens. Ook dit is een scheidslijn. Want het werkelijke leven van de mens wordt niet beheerst door hetgeen hij de nuchtere feiten pleegt te noemen, maar door zijn emoties, die zijn relatie met de dingen uitdrukt. Deze waarde, niet zijn verstand, bepaald zijn beleven van het bestaande. Gevoelens, gevoelsfactoren, bepalen gemeenlijk in de wereld ook wat er werkelijk gebeuren zal, niet datgene wat men logischerwijze zou mogen veronderstellen.

Laat mij een voorbeeld geven: De gemiddelde toename van het autoverkeer per jaar in de laatste jaren lag tussen 7 en 10%. Logischerwijze betekent dit, dat men rekening dient te houden met een verdubbeling van het verkeer binnen 10 jaren. Logisch denkende betekent dit, dat men het wegnemet reeds nu aan deze verkeerseisen zal moeten gaan aanpassen. Maar wat blijkt: deze berekeningen zijn juist, de conclusies werden intelligent ontleed en omgezet in al even intelligent ontworpen plannen. Maar met drie dingen heeft men geen rekening gehouden, toen conclusie en plannen tot stand kwamen: Onverwachte ontwikkelingen in negatieve zin werden eenvoudig niet verondersteld, zodat men geen rekening hield met de mogelijke invloed van energiecrises, verhogingen van olieprijs, het alom rijzende verzet tegen de bouw van bepaalde wegen, die een directe aantasting van het milieu betekenen, terwijl men ook niet voldoende heeft beseft, dat grote verkeerswegen voor velen overlast betekenen. Daarnaast heeft men in zijn beschouwingen te weinig rekening gehouden met de mentaliteit van een automobilist, die over het algemeen geen wegen wenst die voor eenieder zo weinig mogelijk overlast en zo groot mogelijke veiligheid betekenen, maar zoekt naar wegen waarop hij de baas is en zich kan uitleven. Door deze factoren, die men meende te mogen verwaarlozen of zelfs niet besepte, is de gehele planning waardeloos. De wijze beseft echter, dat je eerst wanneer je uitgaat van de falende mens en het conserveren van het waardevolle, kunt komen tot een plan dat werkelijk goed en betekenisvol is.

Ik ben van mening dat je in vele opzichten aan de wijsheid de voorkeur dient te geven, ook al kan een mens, die wijs is, een kleine wereld en beperkte kennis bezitten. Zo iemand zal zich in andere dan de gewende omstandigheden vaak wat onbeholpen gedragen, zijn aanpassingsvermogen en vooral zijn vermogen met de omstandigheden af te rekenen, is ook in een vreemd milieu groot, omdat hij afgaat op de essentie van de dingen en zich niet laat misleiden door

uiterlijkheden. Ik geloof dat dit een punt is, waaraan men maar al te vaak voorbijgaat. Wanneer vroeger een dorpsmens in een grote stad kwam, begon eenieder reeds stil te lachen over de boerenkinkel die nog nooit van een elektrische tram had gehoord, auto's levensgevaarlijk vond en niet kon begrijpen waarom de mensen niet in elke winkel bereid waren eerst een half uur met hem over andere dingen te spreken, voor hij zijn bestelling plaatste. Toch werd men vaak teleurgesteld wanneer men dergelijke mensen wilde bedriegen of beet nemen, daar zij ondanks hun onbeholpenheid zeer goed zagen, waar de goede en kwade kanten en mogelijkheden van het stadsleven verborgen waren. Vaak nam in mijn tijd een dergelijke dorpsmens bepaalde gebruiken en gewoonten mee naar zijn dorp, waar dezen werden aangepast aan de omgeving en de behoeften, maar wel degelijk in de praktijk werden gebracht.

Een mens die alleen intelligent is, kan spelen met constructies. Vele denkbeelden zijn constructies. Zo moet je bv. behoorlijk intelligent zijn om een politieke partij op te kunnen bouwen. Maar de intellectueel vergeet maar al te vaak dat een dergelijke partij is opgebouwd op een reeks van stellingen, een soort dogmatiek, die uitgaat van het standpunt dat alles wat de partij wil voor alle mensen goed zal zijn - wat lang niet altijd waar is. Vide de VVD. Politici gaan vaak uit van het standpunt dat zij de mensen voor hun eigen bestwil moeten leiden en misleiden. Maar zij beseffen niet dat veel mensen er te zeer onder zullen lijden wanneer zij zo geleid zullen worden. Vide de PvdA. Een partij pleegt verder uit te gaan van het standpunt dat haar eigen inzichten uiteindelijk de enig juiste zijn en dat zij voor eenieder van toepassing zijn en moeten blijven, ongeacht de wensen en inzichten van die mensen zelf. Vide de CHU, de CDU e.d. Toch zijn degenen die leidinggeven, allen intelligente mensen met een hoog IQ. Zij hebben een behoorlijke feitenkennis en een overzicht over de theoretische feiten, waarmee zij te maken hebben. De praktische consequenties van hun streven kunnen zij echter alleen uitdrukken in de termen van hun theorieën. Vaak zijn zij min of meer blind voor de dagelijkse werkelijkheid van degenen, aan wie zij leiding menen te moeten geven.

Het is bv. eens voorgekomen dat een minister-president hoogstpersoonlijk aardappelen moest halen voor een enkele maaltijd. Zijn vrouw had hem verzocht zandaardappelen mee te brengen. Hij kwam thuis met eigenheimers in een veel te grote hoeveelheid, die hij bovendien volgens zijn echtgenote veel te duur betaald had. In het gouvernement komt het er niet zo erg op aan, wanneer een minister zich vergist. Er zijn altijd wel beambten die hem op mogelijke vergissingen attent zullen maken. Hoeveelheden komen er ook niet op aan en prijzen worden door deskundigen wel bepaald. Maar als je dan opeens zelf en zonder meer een artikel moet gaan kopen, waarvan je geen verstand hebt, komen je fouten duidelijk aan het licht. Ofschoon het geld voor de echtgenote een van de belangrijkste grieven was - te veel betalen was haar een gruwel - was dit volgens mij het enige punt, waarop zij haar echtgenoot miskende. De man kon niet met centen rekenen, omdat hij gewend was in miljoenen te denken... Deze mens was intelligent, was zelfs goed. Maar wat hem ontbrak was begrip en gevoel voor de gewone dingen van het leven, voor de wensen en noden ook van de gewone mensen. Je kunt volgens mij dan ook zeggen dat in de politiek de intelligentie vaak hoogtij viert, maar dat de wijsheid helaas in te vele gevallen helemaal ontbreekt.

Iets dergelijks kun je zien bij kerken. Kerken hebben hun eigen wetenschapsmensen, de theologen, die je vaak de kerkideologen zou mogen noemen. Deze mensen maken precies uit, wat God is, wat God wil van de mens, en hoe de mens dus dient te leven, te denken, te geloven. Hun werken zitten gemeenlijk zeer logisch in elkaar. Bezieet men het werk van bepaalde theologen, dan moet men wel stellen dat zij over een grote feitenkennis beschikken en logisch redeneren, redelijk combineren. De enige fout in hun werken is dan ook dat de resultaten daarvan voor de gewone mens niet beleefbaar zijn. En een kerk is in feite een formalisering van geloof, terwijl geloof alleen kan bestaan op grond van de persoonlijke beleving daarvan door de gelovigen. Werkelijk geloof is zeker geen theorie, die mensen onderschrijven.

Daar schuilt ook hier dus weer een fout. Waarbij u uit het voorgaande wel zult begrepen hebben dat wij in onze Orde de intelligentie zeker niet als waarde onderschatten, maar aan de andere kant van mening zijn dat deze onder de mensen al te vaak overgewaardeerd wordt.

De gevoelens van een eenvoudig mens zijn vaak oprechter, juister en hebben ook meer betrekking op de werkelijkheid dan alle intelligente en spitse beschouwingen bij elkaar. Je leeft. In dat leven word je gevormd. De vorming die van de maatschappij uitgaat kan weerstanden wekken, problemen veroorzaken, maar net zo goed een eenvoudige gewenning veroorzaken. Dat ligt grotendeels aan je grondkarakter en je omstandigheden. Maar wanneer je eenmaal de keuze hebt gedaan voor of tegen de gemeenschap, zo blijkt dat dit een emotionele keuze is. Een mens die tegen eigen gevoelens inleeft, zal ook nooit gelukkig kunnen zijn. Hij zal nooit de werkelijkheid van zijn eigen wezen durven aanvaarden en beseffen. Hij is bang voor de gevoelsfactor, die ook bij hem, ondanks alles, een rol speelt.

Veel mensen willen graag onfeilbaar zijn of schijnen. Hun houding in het leven is: zo zie ik het, zo besef ik dit, dus is het zo en anders niet. Een standpunt, dat onintelligent kan lijken, tot deze mensen beginnen hun eigen standpunt te verdedigen. Die verdediging blijkt dan vaak zeer intelligent logisch en aanvaardbaar te zijn. Alleen: zij houdt geen rekening met het feit dat een wereld en waarden geponeerd worden, die niet noodzakelijkerwijze zo of zelfs in het geheel bestaan. Dat dergelijke mensen vaak verhoudingen en mogelijkheden stellen, die feitelijk niet aanwezig zijn, zal eenieder van u, die een dergelijk type ooit ontmoet heeft, ervaren hebben. Waarmee al die intelligentie van deze mensen waardeloos is.

Laat mij nog een voorbeeld geven, dat ik hier in de hersenen van het medium aantref. Voor een grap wordt tegen een bloemenman gezegd: Is het vandaag gratis? Waarop de man sprak: Ik wilde dat dat waar was. Dan zou ik met de verkoop eindelijk eens goed verdienen. Wat geen intelligent antwoord was. De tegenpartij was kennelijk intelligenter, want die merkte op: Wanneer alles gratis is, wat wil je dan nog met geld doen? Maar schuilt in dit alles wijsheid? Nee. Het is een grap en zo het ernstig gemeend is, onredelijk. Want de maatschappij is nu eenmaal op geld gebaseerd. Het is een consumptie-prestatie maatschappij, waarin je niet komt tot een terzijde stellen van verwerving en verbruik. Alles draait immers hierom; dus is het voor de mensen het meest belangrijke, wat er bestaat. Ten laatste: het stellen van een geldloze maatschappij is onwezenlijk en niet haalbaar, zolang de meeste mensen nog denken: wanneer het voor mij gratis is, kan ik zelf daarmee veel verdienen of lekker profiteren. De fout ligt in het verwaarlozen van de werkelijkheid, die leeft onder de mensen.

Geestelijk zien wij vaak precies hetzelfde. Wanneer wij tot u spreken, moeten wij dit redelijk doen om bij u aanvaarding te kunnen vinden. Ik meen dat wij over het algemeen wel eens ongeloofwaardige dingen vertellen - zaken dus, die voor een redelijk denkende mens volgens de in hem aanwezige kennis moeilijk te aanvaarden zijn - maar onze stellingen toch logisch proberen te verantwoorden. Er worden logische argumenten gebruikt, waar dit maar mogelijk is. Is hierdoor hetgeen wij zeggen nu ook waar? Het is zeker niet waar, omdat wij het zo stellen. Het is voor ons waar, omdat wij het zo beleven. Wij weigeren echter vaak bewijzen te leveren, die van ons gevraagd worden. Dit, omdat wij door het geven van die bewijzen, die op zich vaak van geen enkel belang kunnen zijn, de mensen er toe brengen een zuiver verstandelijke weg verder te volgen, terwijl de Orde vooral tracht in alles wat zij doet, bepaalde gevoelswaarden over te brengen.

De Orde is eerder mystiek van opzet. Ten hoogste geeft men de mensen de raad bepaalde experimenten voor zich eens te proberen en zo voor zich een ervaring op te doen, die een beoordeling volgens eigen normen en inzichten beter mogelijk maakt. Vele mensen vinden deze benadering van de Orde onnauwkeurig. Wat volgens ons niet intelligent is. Je zou moeten reageren: voor mij vind ik hier niet, wat ik van node heb, anderen zullen dit voor zich uit moeten maken, want in alles gaat wel een deel van de waarheid schuil. Dat zou niet alleen een verstandige, maar zelfs een wijze benadering van de zaak betekenen volgens ons. Het is echter dwaas te stellen, dat een zaak waardeloos is, omdat men niet de bewijzen verkrijgt die men persoonlijk begeert. Wel mag en kan men stellen: wanneer geen bewijzen aanwezig zijn, is dit voor mij op dit ogenblik en volgens mijn huidig besef geen aanvaardbare weg. Ik zal dus mijn gevoel volgen en een weg zoeken, die mij beter ligt.

Velen verwijten anderen, dat zij niet duidelijk genoeg zijn, zodat hun argumenten daardoor waardeloos worden. Ik ben geneigd dit te betwijfelen. Wanneer de Orde bv. spreekt over God, zo blijft er altijd vaagheid bestaan. Veel mensen denken dan, dat het niet getuigt van wijsheid en intelligentie, wanneer je zo vaag blijft. Maar in ieder geval is het eerlijk, in overeenstemming met de persoonlijke waarheid. Want hoe meer de mensen nauwkeurig omschrijvend spreken over God, hoe duidelijker het voor ons is, dat zij geen besef hebben van hetgeen God werkelijk is en ook niet beseffen, wat hun relatie met die God is. De wijsheid zegt: God is een emotionele band met het onbekende, die ik aanvaard. Deze band kan ik op mijn wijze wel in woorden uitdrukken, maar dan kan die uitdrukking nooit een alomvattende waarde zijn. Het is eenvoudig mijn uitleg voor een beleving, waarvoor ik eigenlijk niet voldoende woorden of begrippen bezit om haar te omschrijven. Wanneer je nu eist dat God wordt omschreven, heb je daarmee bewezen, dat je wel intelligent bent. Want je ziet waar de vraag ligt. Maar gelijktijdig bewijs je niet wijs te zijn, daar je kennelijk niet beseft dat een antwoord op de vraag onmogelijk is.

Als mens - en als geest- kun je zeggen: wat wij voor bewustwording en werkelijk 'gelukkig zijn' van node hebben, in een wereld, waarin feiten, wijsheid en denken samenvloeien. Indien een van deze factoren voor de mens wegvalt, zal daarmee gelijktijdig een deel van zijn menselijk bestaan wegvallen. Je kunt als mens bv. erkennen: ik ben egomaan of sterk egoïstisch en wil dit toch niet zijn. Degenen die zo iets zeggen, zijn overigens geen echte egomanen, want die weten zelfs niet, dat zij zo zijn. De wijsheid echter gebiedt op een dergelijke klacht en voornemen te antwoorden: Zou het niet beter zijn eerst jezelf en je wereld wat bewuster en beter te leren kennen, voor je gaat proberen jezelf te veranderen? De wijsheid zal immers steeds weer willen uitgaan van datgene, wat is, en niet in de eerste plaats van datgene wat er volgens een huidig begrip zou moeten komen. Je moet uitgaan van de mogelijkheden die je nu werkelijk bezit, en niet van optimale mogelijkheden die je eens hoopt te verwerven. Dat is wijsheid. Intelligentie is het beseffen van de huidige mogelijkheden.

Wanneer het gevoel wegvalt in het leven van mens of geest, wordt het geestelijk gezien waardeloos. Het betekent, dat het gebeuren voor het ik geen werkelijk zin meer heeft, terwijl het verder een vereenzaming van het ik tot stand brengt, die ondanks alle intellectuele contacten en alle pogingen toch eens echt gezellig te leven, voort blijft schrijden. Waar gevoel ontbreekt, wordt alles zinloos. Wat het leven dan toch weer enige gevoelswaarde pleegt te geven, omdat de zinloosheid de mens uiteindelijk toch weer bitter maakt. Een dergelijk leven heeft ook in de geest een bittere nasmaak, terwijl het in de stof vaak neerkomt op een voortdurende roes, die door langdurige katers wordt gevolgd. Stel, dat een mens alleen gevoel rekent en niet denkt. Neem alle intelligentie weg. Wij zien dan een mens die wel intens, maar ook zeer dierlijk leeft, omdat hij niet meer beseft, waarom hij iets doet. Wanneer je iets doet, moet je wel degelijk proberen te beseffen wat je motiveert. Want zo wordt duidelijk, wat in het beleven voor ons belangrijk is. Intelligentie kun je niet missen.

Dan hebben wij de derde factor: de werkelijkheid. Wanneer je bv. uitgaat van een droomwereld, waarin alle mensen ware christenen zijn, hoeft je natuurlijk niet veel meer te doen. Maar wanneer je denkt dat je van alle christenen wel ware christenen te kunnen maken, vergeet je weer een deel van de werkelijkheid, namelijk het feit dat jouw interpretatie van christendom er voor anderen wel eens geheel anders uit zou kunnen zien. De feiten maken duidelijk dat een waar christendom, een waar socialisme, ware democratie op aarde eenvoudig niet kunnen bestaan, dat dergelijke dingen alleen zeer subjectief beleefd worden, ongeacht de uitingen ervan. Dergelijke leerstellingen en idealen zijn dan ook volgens mij slechts vormen, waarmee een grote verscheidenheid van leven, beleven en beseffen wordt aangeduid. Wanneer je dit beseft, kijk je eerst naar de feiten, naar de werkelijkheid rond je en baseer je daarop je leven en streven. Vraag je dus, voor je iets wilt veranderen in de wereld of in jezelf eerst eens af: wie ben ik, wat ben ik, waar leef ik, hoe leef ik, wat wil ik, wat vrees ik, wat begeer ik, wat is er in de wereld, wat reeds aan mij en mijn eigenschappen beantwoordt? Dan zie je de feiten en de hinderpalen in de wereld en kun je met je gevoelens en je intellect werkelijk iets bereiken. Veel mensen gaan ten gronde aan een gebrekkig werkelijkheidsbesef. Zij nemen eenvoudig maar aan dat iets zo en zo is en vergeten dat dit geen zekerheid is, waarop men zonder meer kan bouwen. Zoals eigen voelen alleen eveneens geen zekerheid kan betekenen.

Dergelijke mensen leven dan alsof er een zekerheid zou zijn, die in werkelijkheid niet bestaat en zelfs niet bestaan kan in de huidige werkelijkheid. De ontdekking dat zij in een waanwereld leefden, treft deze mensen dan zeer onverwacht, betekent voor hen een grote schok, waaraan zij vaak ten gronde gaan. Mensen bouwen voor zich bepaalde zaken op als een recht, meestal op emotionele grondslagen die niet beseft worden. Feitelijk denken vaak mensen bv.: Dit is mijn vrouw, mijn man, mijn kind, mijn gezin. Dat hoort bij elkaar. Ik ben goed voor God. Dus dient God goed voor mij te zijn en alles, wat mij behoort, ook aan mij te laten. Wanneer die God dan de een na de ander uit mijn gezin wegneemt, deugt Hij niet. Je bent dan een gebroken en verbitterd mens, vervloekt God en het leven, alleen maar omdat je de normale feiten niet kunt aanvaarden en de werkelijkheid niet wilt beseffen, die duidelijk maakt dat God geen verzekering is. Wat overigens goed is ook. Want een verzekeringsmaatschappij leeft altijd ten koste van de verzekerden, ook al beseft de verzekerde dit gemeenlijk niet. God echter leeft voor ons en in ons, uit zich door ons. De prijs daarvoor, de prijs van het leven, neemt God echter voor zijn eigen rekening. Wat wel een verschil maakt.

De vraag wordt nu natuurlijk ook nog anders gesteld. Intelligente mensen studeren vaak en zijn vaak erg nieuwsgierig. Soms studeren zij niet en houden zich meer bezig met filosofieën en mystiek. Zijn die dingen dan nodig? Mijn antwoord op deze vraag luidt dan: De kennis die een mens heeft, is, zoals hij dient te beseffen, altijd een beperkte en subjectieve kennis. Deze kennis schijnt de feiten te dekken, maar of dit wezenlijk en geheel het geval is, kun je niet bepalen, je kunt het alleen maar hopen. De wetenschap is dus in feite een speculatief proces, waarbij je uitgaat van een aantal grondstellingen die als waarschijnlijk of zeker juist en steeds voorkomende worden beschouwd, zonder dat het zeker is dat deze grondregels werkelijk en zoals gesteld, bestaan.

Je hebt als mens de wetenschap en de kennis nodig. Zij is een instrument dat je dient te hanteren om in je leven de mogelijkheden te scheppen, waardoor je volgens gevoel en verstand in overeenstemming met de werkelijkheid gelukkig kunt zijn. Zodra je de wetenschap anders bedrijft, haar soms tot een doel in zichzelf makende - wat vaak genoeg gebeurt - vervreemdt men zichzelf van de werkelijkheid en breng je voor jezelf grote conflicten teweeg en voor anderen schep je vaak onverantwoord onoverzienbare problemen. Dat betekent dan niet dat iemand die zo reageert niet intelligent is. Wel beduidt het, dat zo iemand blind is, wat niet enkel met een klein deel van het bestaan te maken heeft. Nogmaals wetenschap is een kostbaar werktuig voor de mens, mits deze de wetenschap leert gebruiken om meer zichzelf te zijn en zijn weten niet voortdurend probeert te gebruiken om de mensen aan te passen aan verdere vooruitgangen in weten. De mens is toch reeds te zeer belast door weten en wetenschappen, waarmee hij eigenlijk niet goed raad weet, en die hij misbruikt.

Waarom zijn vele intelligente mensen dan geneigd tot mystiek? Dit is een innerlijk beleven, waarbij het gevoel zeer sterk betrokken is. Het is een soort kosmische nieuwsgierigheid, die hier de aanleiding is, een nieuwsgierigheid die overal vragen stelt en bij gebrek aan een werkelijk antwoord er een postuleert. De mystiek kan van groot belang zijn voor de innerlijke belevingen van de mens, die direct verband houden met zijn bewustwording. Maar aan de andere kant kan die mystiek toch niet geheel in de plaats treden van de werkelijkheid, waarin men leeft. Laat mij het als volgt stellen: Wanneer u innerlijk kunt opgaan tot de hoogste Kracht en leven kunt in het hoogste Licht, zo kunt u daar misschien uren vertoeven. Maar komt u weer naar beneden, dan is het eerste wat u zult moeten doen, gebruik maken van een gelegenheid, die met dames of heren wordt aangeduid in openbare gelegenheden en daarna de nodige consumptie tot u nemen.

De hoogste geestelijke beleving heeft dus de stoffelijke werkelijkheid niet uitgeschakeld. Zij kan wel de verwezenlijking, het gevoel omtrent en het leven met die stoffelijke werkelijkheid veranderen. Het maakt het je mogelijk tegenover de feiten op een andere wijze stelling te nemen. Maar het verandert niets, zoals dit ook met geestelijke gaven en krachten het geval is. Vergeef mij de volgende formulering die echter volgens mij geheel juist is: Ik vind het een teken van stupiditeit der intelligenten, dat zij het werk van ons, intelligenties, zonder meer terzijde willen schuiven en alle geestelijk werk, tot de geestelijke genezing toe, terzijde stellen om zich

aan hun eigen dogmatische stellingen te kunnen vastklampen. Dit is een blindheid die wordt ingegeven volgens mij voor een groot deel door eigen gevoelens van belangrijkheid. Je daaraan overleveren en blind zijn voor feiten is voor mij een teken van stupiditeit.

Wanneer een kracht je genezen kan, wanneer die genezing noodzakelijk voor je is, is het dan nog belangrijk wie en hoe je genezen wordt? Is het belangrijk, of iemand genezen wordt door een negertovenaar met zijn trommel, door handoplegging, gebed, of de officiële medicijnmannen met hun chemische en organische medicijnen? Belangrijk is volgens mij voor de patiënt alleen, dat hij genezen wordt. Een intelligent mens zal, ook wanneer hij zelf een bepaalde vorm van geneeskunde aanhangt, dit beseffen en letten op de resultaten zeggende: Het zijn de bereikte resultaten die van belang zijn. Het gaat niet om de middelen die gebruikt worden, of de toestanden die wij liever bij die genezing zouden zien. Het feit zelf is belangrijk. Zoals bij alle andere bestrevingen niet moet gelden, wat men meende te zullen bereiken, maar men uit dient te gaan van hetgeen men bereikt en alles, wat daarin en daardoor mogelijk is.

Er zullen vele mensen zijn die een dergelijke benadering, die alleen rekening houdt met de resultaten en de middelen minder belangrijk acht, afstotend vinden. Dat is volgens hen te zeer pragmatisch denken. Maar pragmatisch reageren betekent alleen maar, dat je rekening houdt met je mogelijkheden, en werkt, zoals het met de beschikbare middelen en mogelijkheden toevallig uitkomt. De meeste mensen die dit verwerpen, roepen echter wel uit, dat men zich moet vastklampen aan de bijbel, aan Marx, Mao, of wie dan ook toevallig in is. Begrijpen kan ik die mensen wel. Zij vinden hun ideaal mooi. Akkoord. Maar de vraag is, waartoe dergelijke idealen en praktijken in de werkelijkheid zullen voeren.

Laat ons eens zien, wat vasthoudendheid aan gestelde rechten en idealen tot stand kan brengen. Nemen wij als eerste voorbeeld de Palestijnen. Zij zeggen recht op een eigen land te hebben. Ik ben dit met hen eens. De Palestijnen stellen, dat zij met alle middelen moeten werken om dit eigen land weer voor zich waar te maken, zodat zij weer in vrijheid op eigen bodem kunnen leven. Ik ben dit met hen eens. Er zijn echter onder hen velen, die zeggen: dan moeten de joden maar verdwijnen, door geweld, of door vlucht. Dit lijkt mij irreëel. Je kunt nu wel een redenering opstellen waaruit duidelijk blijkt, dat de joden Israël prijs moeten geven, maar daarmee zijn zij nog niet weg. Zeker schaden zij hun eigen streven ook vaak door de terreurmiddelen die zij gebruiken. Mensen die denken dat zij door het kapen van vliegtuigen de vrijheid van hun volk dichterbij brengen, zijn mensen die geen oog voor de feiten hebben. Afpersers, die vergeten dat hun slachtoffers wel eens terug zouden kunnen slaan. Mensen die niet begrijpen, dat voor de gehele wereld het vernietigen van een autobus met schoolkinderen een teken van barbarisme is, dus een signaal dat duidelijk zegt: degenen die zo handelen, zijn eenvoudig niet rijp om zelfstandig in eigen staat te leven, en moeten toch wel dom en geboorneerd zijn. Dat de Palestijnen recht hebben op een eigen land en op een gelijkwaardig en evenredig vrij bestaan binnen de grenzen van Palestina van eens, ben ik met hen eens. Maar de middelen, die zij gebruiken, zijn middelen die uit drift, onmachtsgevoelens en onlustgevoelens voortkomen. De redeneringen, waarmee zij hun handelwijzen rechtvaardigen, klinkt zeer intelligent, maar wat zij in feite bereiken is eerder in strijd met hun doelstellingen dan een bevordering daarvan.

Hoe vaak zien wij dergelijke dingen ook niet in uw land. Burgerlijke ongehoorzaamheid bv. is op zich een middel dat resultaten kan brengen, namelijk op het ogenblik dat de overheid in beleid en gedrag los staat van de burgers en de belangen van die burgers niet meer feitelijk bevordert. Dan is die ongehoorzaamheid een noodzaak om de overheid attent te maken op het feit dat de burger een eigen recht en inzicht kent. Maar nu blijkt de burgerlijke ongehoorzaamheid door steeds meer groepen voor persoonlijke, de gemeenschap niet werkelijk rakende eigen doeleinden gebruikt te worden. Wanneer je een universiteit als student bezet, omdat je het niet eens bent met de wijze, waarop de gemeenschap je bijstaat in het voltooien van je studie en bovendien hetzelfde middel hanteert om te ontkomen aan een op zich niet ongerechtvaardigde en in verhouding geringe bijdrage, die gevraagd wordt in de kosten die met je studie gepaard gaan, kiest men volgens mij een verkeerde weg. Men zou beter doen aan te tonen dat grote delen van de publieke middelen aan universitair onderwijs besteed, voor oneigenlijke doeleinden of nutteloze weelde worden gebruikt door de studieleiders en professoren.

De studenten moeten begrijpen dat een dergelijke vorm van verzet op den duur voor het publiek normaal wordt en dan alleen nog schade toe kan brengen aan eigen studie en de mogelijkheden van studiegenoten. Op de duur zul je de sympathie der burgers verspelen tot zij, wanneer zij zich door je acties gehinderd gevoelen, op de duur zelf je aanvallen en de politie, die ingrijpt, toejuichen, alsof je groep zou bestaan uit zich misdragende Engelse voetbalsupporters in een stadion. Dat werkt in feite niet goed. Je denkt misschien dat je pressie uitoefent, maar die pressie kan op een gegeven ogenblik je mogelijkheden eerder verminderen dan vermeerderen.

Iets dergelijks zien wij bij bedrijfsbezettingen. Dit is een middel dat mij bruikbaar voorkomt wanneer een feitelijk onrecht aan de kaak moet worden gesteld. Maar die bezetting betekent ook vaak, dat er economische situaties ontstaan die een verder exploiteren van de bedrijven voor geldgevers minder aantrekkelijk maakt. Waarbij bovendien in vele gevallen blijkt, dat de middelen voor een juiste afvloeiing niet meer beschikbaar zijn of worden gesteld. Vooral voor kleinere bedrijven is dit gevaar groot. Je bezet dan wel het bedrijf en komt op voor je rechten, maar kort daarop sta je op straat. Iemand die intelligent is zal stellen: wanneer wij werknemers allen aan de werkgevers eisen stellen en gezamenlijk dit doorzetten, kunnen wij ons recht verwerven. Dat is tot op zekere hoogte ongetwijfeld waar. Het drukt een besef voor de feiten uit. Want een werknemer is nu eenmaal altijd ofwel de tegenstander dan wel de slaaf van de werkgever, of dit door beiden nu beseft wordt op niet.

In deze dagen willen de arbeiders steeds meer zeggenschap. Dat is voor mij aanvaardbaar, wanneer die arbeider dan ook medeverantwoordelijkheid draagt, geldelijk zowel als anderszins. Deze verantwoordelijkheid wijst de arbeider echter af. Een intelligent iemand zal beseffen dat dan de eis die hij stelt, in strijd zal zijn met zijn eigen werkelijke belangen. Hij bedreigt immers op deze wijze de stabiliteit van het bedrijf en zijn werkgelegenheid. Om het eenvoudig te zeggen: Wanneer de looneisen te hoog oplopen, loopt de werkloosheid gelijktijdig op en worden kleinere bedrijven meer en meer uitgeschakeld, zodat concurrentie wegvalt en grote bedrijven de kosten van het levensonderhoud bepalen. Wat betekent dat je ondanks getalsmatig hogere lonen en veel schijnbare inspraak, minder hebt om werkelijk van te leven. De voorstanders van volledige inspraak voor arbeiders stellen dat dit niet zo mag zijn, dat dit niet zo behoort te gaan. Maar daarmee verandert men aan de feiten niets. Ten hoogste worden vakbonden tot exploitanten van bedrijven en zullen zij de praktijken van de kapitalisten voortzetten ten koste van hun leden en alle anderen.

Daarom heb je besef van de werkelijkheid nodig en moet je leren daarop te reageren. Er zijn mensen die menen: wanneer wij samen zijn en het allen over een punt eens zijn, dan is dat ook juist. Vanuit het standpunt en de kennis van de aanwezigen zal het dan ook wel kloppen. Maar is het daarom ook voor anderen juist? Stel het eens zo: In de EEG heeft men een aantal afspraken gemaakt, die het eerste gezicht logisch lijken en waarover men het dan ook onderling eens werd. Denk maar eens aan de btw enz. Maar wat betekent dit alles voor de mensen die in die landen leven? Vaak is het voor hen een last en een nadeel. Maar daaraan denken de heren niet, wanneer zij samen uitmaken, wat volgens hen juist is. Zoals hun pogingen door politiek voordeel in eigen land te behalen door de boerenstand betere garanties te geven, of voor de industrie betere mogelijkheden te scheppen, vaak betekent, dat burgers veel grotere sommen voor deze voordelen moeten betalen, dan zij ooit voor hen op kunnen leveren. De heren kunnen het dus onderling wel eens zijn en menen dat zij gelijk hebben, maar voor de burger betekent het vaak eerder een verzwaring van lasten, waar tegenover maar een zeer beperkte verbetering van lot staat, zo dit al bereikt wordt.

Een mens moet wel intelligent zijn om alle feiten te kunnen overzien en zal over wijsheid moeten beschikken om door de schijn heen de werkelijke betekenis en waarde van dat alles te kunnen zien. Je moet eerst de manoeuvres zien, die worden uitgehaald, je moet kunnen begrijpen waar de moeilijkheid voor een regering ligt in bepaalde omstandigheden. De grote moeilijkheid voor Engeland in zake Noord-Ierland ligt bv. niet werkelijk in Ulster, bij de IRA en de Provisionals. De moeilijkheid voor de regering ligt in het feit, dat men Noord-Ierland graag kwijt zou zijn, maar dit niet eens toe kan geven, zonder gelijktijdig zichzelf tegen te spreken.

Wat dan weer betekent dat vele Engelsen die regering niet meer zouden willen steunen. Politiek is het gewoon een onhaalbare kaart.

Tussen haakjes, deze term wijst er reeds op, dat vele politici hun werk voelen en zien als een soort spel, een soort bridge, waarbij je stemmen kunt winnen of verliezen, bluffen nog belangrijker is dan bij poker en anderen de rekening altijd wel weer zullen betalen. Verkiezingen zijn voor hen het openen van een nieuw spel, waarbij eenieder zijn bod geeft, wetende dat het maar een grote vraag is, of men het geannonceerde spel ook kan halen. De inzetten zijn vaak groot. Maar dat acht men kennelijk niet van belang, zolang de spelenden zelf niet voor de schade op moeten komen. Ik denk bv. eens aan de spreiding van instanties. Voor de betrokkenen een grote ingreep in hun leven. Maar de parlementaire gastarbeiders in Den Haag beseffen dit niet. Om dit alles tot nu toe te kunnen volgen, zou u redelijk intelligent moeten zijn. Maar indien het ingewikkelder wordt, kunt u bewijzen dat u nog veel intelligenter bent. Vaak moet je gedachtesprongen kunnen maken. Voorbeeld: In Nederland begint langzaam maar zeker de inflatie af te remmen. Dit is in overeenstemming met het beeld dat wij in het bedrijfsleven aantreffen.

Begrijpt u mijn bedoeling? De remming van de inflatie impliceert een afremmen van de bedrijfsgroei. Bedrijven die zich geheel daarop hebben gericht, zullen nu mensen gaan ontslaan. Duidelijk? Wie dit begrijpt, zal het er wel mee eens zijn. Wat intelligent mag heten. Maar iemand met een ontwikkeld gevoel voor waarden, zal onmiddellijk opmerken dat deze stelling niet geheel juist is. Want hij voelt dat, zodra de munt weer meer waardeverloopt, hierdoor het bedrijfsleven er beter en niet slechter aan toe zal zijn. Waarin zo iemand dan geheel juist mee reageert. Grote bedrijven zal het in een dergelijke ontwikkeling op de duur zeker niet slechter gaan. Vele kleinere bedrijven, die nu dreigen onder te gaan, zullen in een dergelijk geval echter kunnen doordraaien, waardoor ook de werkgelegenheid en de diversiteit van producten gewaarborgd wordt. Indien eenieder dit werkelijk zou wensen, zou reeds morgen het inflatoire proces in uw land bijna tot stilstand gebracht kunnen worden. Maar dan zouden producenten tijdelijk met kleinere winsten genoegen moeten nemen, zouden arbeiders het eens zonder loonsverhoging en verbetering van werkomstandigheden moeten stellen en zou de regering haar eigen uitgaven moeten terugbrengen tot datgene, wat voor het land werkelijk noodzakelijk en nuttig is. Maar niemand wil dit werkelijk. Iedereen wil wel, dat de munt gelijkwaardig zal blijven, maar verlangt gelijktijdig dat eigen mogelijkheid een deel van het volksinkomen te besteden toe zal nemen. En die twee dingen gaan niet samen.

Vraag: Is dit nu een verstandelijke redenering of een intelligente?

Antwoord: Beiden. Ik trek immers een conclusie, gebaseerd op feiten, waarbij mijn erkenning van de tegenstellingen voortkomt uit een reeks van indrukken, waarin deze tegenstelling niet zonder meer klaarblijkelijk tot uiting komt. Het eerste deel is dus verstandelijk werk, maar de conclusie is m.i. intelligent en gaat verder dan de oppervlakkige feiten aantonen.

Reactie: Ik vind het maar ingewikkeld.

Antwoord: Mogelijk kunt u mij niet zo snel volgen.

Reactie: Het zou ook kunnen zijn, dat die meneer niet intelligent is. Misschien...

Antwoord: Deze conclusie komt voor rekening van de spreker. Het 'misschien' dat u hieraan toevoegt spreekt ervoor, dat u niet alleen intelligent, maar ook voorzichtig bent.

Vraag: Hoe komt u erbij, dat ik intelligent ben?

Antwoord: U toont dat zelf aan door conclusies te trekken uit vermoedens op grond van een niet klaarblijkende reeks van gegevens, terwijl u beseft dat het hierop gebaseerde oordeel over een ander niet noodzakelijk juist is, zodat u uw conclusie als voorwaardelijk presenteert. Dit laatste is eveneens een blijk van intelligentie, daar het aantoonde dat u uw eigen onvolkomenheden wel degelijk beseft en daarmee rekening houdt. Dit laatste lijkt mij een goede toets. Bovendien is uw wijze van formuleren intelligent, want u zegt iets zó, dat u er niet aan gebonden bent. Wat mogelijk een steekspel met woorden lijkt, maar toch wel degelijk een diepere achtergrond heeft en bewijst, dat men spottenderwijs zijn eigen waarheid wel eens nadrukkelijk als vraagwaardig

stelt. Ons spel van woorden bergt in zich een spel van gedachten. Of deze gedachten in de werkelijkheid stoeien is, daar alles voorwaardelijk werd gesteld, iets, wat men voor zich zal moeten uitmaken. De reacties geven echter een goed beeld van intelligent reageren volgens mijn opvatting. U zult bij overweging verder bemerken, dat de schijnbare uiterlijke vorm van de feiten niet altijd de werkelijke inhoud daarvan verklapt. In het leven treft u vele dergelijke, maar moeilijker te onderscheiden tegenstellingen tussen werkelijkheid en uiting aan. Hierbij zal uw gevoel uw intuïtie vaak uw redelijk denken moeten aanvullen of zelfs vervangen.

Ik zal nogmaals kort duidelijk maken, wat intelligentie is. Een vorm van beseffen. Wij kunnen niet geheel bewust en gelukkig leven, wanneer wij geen intelligentie bezitten, waardoor onze wereld voor ons begrijpelijk en in zekere mate ook voorspelbaar en beheersbaar wordt. Dit geldt ook voor een geest die ook bewust moet kunnen responderen op alle indrukken die hem bereiken. De geest moet bewust een communicatie op kunnen bouwen - zoals ik nu met u tracht te doen. Kortom, zelfs een geest heeft denken en een mate van weten wel degelijk van node. Maar wanneer een geest daarbij blijft steken, zal hij in de sferen nooit verder komen dan een spelletje met vormen. Eerst wanneer de geest niet alleen meer nadruk legt op de formulering, maar vooral gaat letten op de kracht, de inhoud, die erin verborgen is, op de beleving, die daarin mogelijk wordt, en deze waarden dan gebruikt om iets buiten zich waar te maken, kent die geest bewustwording. Dan bezit die geest iets meer dan intelligentie.

Wat u betreft: Wanneer je verstand hebt, is het alleen maar normaal dat je het gebruikt. Heb je geen verstand, dan beseft je dit niet en doe je, alsof je het toch gebruikt, maar op een voor anderen niet bepaald overtuigende wijze. Veel belangrijker vind ik echter dat u aanvoelt, wat voor u juist, wat onjuist is, aanvoelt wat voor uzelf belangrijk of onbelangrijk is. De gehele wereld steekt vol feiten en theorieën. Laat die maar op je afkomen. Selecteer maar. Stel echter op grond daarvan nooit: dit is waar, dat is niet waar, maar volsta met een: dit past niet bij mij, dit past mij wel. Dan, wanneer geconstateerd is dat iets bij je past, moet je je verstandelijke middelen gebruiken om na te gaan op welke wijze deze waarden uitdrukbaar zijn en welke consequenties je uitdrukken daarvan heeft.

Mij is een mens liever, die schijnbaar dom of zelfs geestelijk minderwaardig in de ogen van anderen zegt: God, geef mij de kracht, en dan probeert er iets mee te doen, hoe dwaas dan ook, dan iemand die betoogt hoeveel atoombommen nodig zijn om een dreiging te scheppen, die oorlog onwaarschijnlijk zal maken. Niet omdat ik die ene mens belangrijker vind dan het lot van de wereld, maar omdat deze eenvoudige mens in zich een waarde heeft gezocht en die uitdrukte binnen het kader van zijn eigen leven, terwijl de ander speelt met denkbeelden zonder ook maar te beseffen dat zijn veronderstellingen niet voor eenieder juist hoeven te zijn. De tweede voelt niet eerst aan wat er in de mensen leeft, maar stelt eenvoudig: wanneer ik sterk genoeg ben, laat die wereld mij wel mijn eigen gang gaan.

Iemand die een ander met terreur tot iets dwingt, is volgens mij een dwaas. Hij kan mogelijk zijn zin krijgen voor korte tijd. Maar hij wekt gelijktijdig weerstanden, waardoor hetgeen zij zeggen te willen bereiken, in feite onbereikbaar wordt dan ooit. Je moet altijd rekening houden met de mens, beseffen dat je een mens wel kunt overtuigen, maar niet met geweld kunt bekeren. Hoe intelligent je ook bent en hoe goed je plannen ook gemaakt zijn. Je kunt alleen verder, wanneer je met gevoel en besef voor de werkelijkheid reageert. Intelligentie stoelt op het aanvaarden van vaste normen en regels. Alle indrukken worden vergeleken en genormd. Hierdoor is een snel indelen van waarden mogelijk en zal men theoretisch zijn doel kunnen bereiken, of de juiste situatie snel overzien.

De werkelijkheid berust echter in de band, die tussen mens en mens, mens en geest, mens en God bestaat. De wijze, waarop je die band beleeft en vorm weet te geven, is voor mij bepalend voor alles, zelfs uiteindelijk voor de werkelijke intelligentie van een mens. Een werkelijk intelligent mens is iemand die zijn visie op God niet als een evangelie verkondigt, maar God beleeft en uit die beleving daden stelt, waardoor die God ook dichterbij de anderen kan komen, zodat ook zij het gevoel van verbondenheid in zich kunnen dragen.

De Heer spare ons voor hen, die het intellect stellen boven alles. Want zij betekenen de ontmenselijking van de mens en hebben de neiging de mens, op grond van zijn redelijk denken, tot een soort super-robot te maken, wiens emoties onbelangrijk zijn, ja, wiens gevoelens alleen dienen als een soort spelelement, opdat de mens steeds weer de energie zal vinden voor een bewust denkproces.

Maar leven is niet alleen maar denken. Leven is het bestaan. De Heer geve ons mensen op aarde, die gevoel en weten, associatie en inkomende indrukken samen weten te voegen tot een harmonisch beeld, dat in het heden uitdrukbaar is. Want zij maken de eeuwigheid kenbaar in de tijd, openbaren de kracht van de totaliteit in de beperktheid van het menselijke bestaan en helpen de mensen waarlijk verder.

Daarmede beëindig ik deze inleiding.

BEANTWOORDING VRAGEN

Zo, vrienden.

Uw pauze schijnt kort maar hevig geweest te zijn, indien mijn tijdsbesef redelijk juist is. Hebt u vragen?

Vraag: Is er een wezenlijk verschil tussen intelligentie en intellect?

Antwoord: Intellect is de verwaande naam, waarmee iemand die redelijk intelligent is, deze kwaliteit aan zich en anderen toekent. Maar niet eenieder die beweert een intellectueel te zijn, is ook intelligent. Beider betekenis is dus slechts ongeveer gelijkwaardig. Intellect is datgene wat men bezit, wanneer men intelligent is en toegang heeft tot voldoende feiten. Intellect veronderstelt dus een achtergrond van feiten, zaken die men geleerd heeft en ervaren heeft. Meestal definieert men intellect aan de hand van de geldende cultuurnormen van de gemeenschap, wat impliceert dat, om als zodanig erkend te worden, het intellect in overeenstemming dient te zijn met de waarderings, die men voor bepaalde zaken heeft. In uw maatschappij zal bv. een intellectueel veelal waardering hebben voor Bach e.d. Waarmee men duidelijk maakt dat men dingen kan begrijpen, die anderen niet begrijpen. De verering van Bach op zich, ofschoon muzikaal niet ongegrond, lijkt mij verkeerd, wanneer men hem wil beschouwen als de paragon van de ernstige muziek. Hij heeft in zijn tijd namelijk meer amusementsmuziek gemaakt en geschreven dan kerkmuziek.

Vraag: Politici hebben waarschijnlijk weinig of geen wijsheid. Maar hebben die mensen ook intellect. Ik denk bv. aan Ian Paisley.

Antwoord: Paisley is voor mij het type van een priester van de antichrist, optredende in christelijk gewaad. Ik acht de man ook niet bepaald intelligent, daar hij anders zou beseffen, dat hetgeen hij doet, het hem onmogelijk maakt tot stand te brengen, wat hij probeert te bereiken. Maar hij is iemand met een achtergrond van kennis, die zich echter in de wereld niet voldoende weet te oriënteren. Gelukkig is hij geen voorbeeld van politiek optreden.

Vraag: Kunt u het verschil tussen intelligentie en verstand onder woorden brengen?

Antwoord: Intelligentie is het vermogen je verstand juist te gebruiken. Vermogen, dus het werkelijk gebruiken van het verstand - de mogelijkheid tot denken - blijft dus optioneel. Verstand is het gebruiken van de hersenen plus de daarin bevatte geheugensector. Intelligentie is het vermogen die hersenen en hun capaciteit snel en scherp reagerende te gebruiken. Intelligentie is dus een gebruiksmogelijkheid. Wanneer je er over beschikt, hoef je haar nog niet te gebruiken, zomin als de mensen het verstand, dat zij allen toch wel bezitten, altijd zullen gebruiken. Verstand is dus een lichamelijke kwaliteit, intelligentie zou men als een mogelijke capaciteit van het verstand kunnen omschrijven. Is het u nu duidelijk?

Vraag: Dus in de geest heeft men geen verstand?

Antwoord: Gelukkig niet. Wij denken wel. Maar wanneer wij zien, waar de mensen met hun verstandelijke begaafdheden terecht plegen te komen, zijn wij gelukkig deze stoffelijke vorm van beseftvastlegging in de geest niet meer te kennen. In de geest spreken wij dan ook niet over verstand, maar over besef. Dit woord duidt het vermogen tot waarnemen en verwerken en associëren van inkomende signalen, in zowel als het vermogen dezen op te slaan en daarop te antwoorden, zonder dat daarbij echter sprake is van een stoffelijk structuur. Dit besef omschrijvende kan men zeggen, dat het een wisselwerking is van verschillende krachtimpulsen, die optreden als verschillen van potentiaal of veldichtheid binnen een afgesloten veld. Dit krachtveld noemt zich 'ik', 'ego'.

Vraag: Is het een vorm van bewustzijn?

Antwoord: Wel degelijk. Maar bewustzijn is iets anders dan verstand. Bij dit laatste is het bewustzijn gebonden aan een stoffelijk mechanisme.

Vraag: Wanneer hart en verstand in evenwicht zijn duidt dit op een gunstige ontwikkeling?

Antwoord: Indien men voor hart, gevoel leest, ja. Op het ogenblik dat verstand en gevoel samenwerken, komt men tot een juiste interpretatie van de werkelijkheid vanuit eigen wezen en vermogen, zodat men also zojuist mogelijk op die werkelijkheid zal reageren. En dit is wijsheid, zodat een dergelijk evenwicht volgens mij een van de voorwaarden is die gesteld wordt voor het verwerven van wijsheid.

Vraag: Is dat besef meetbaar?

Antwoord: Van de geest? Ja, wanneer je er maar een maatstaf en meetmogelijkheid voor hebt. Deze maatstaf zal volgens mij geestelijk moeten zijn, omdat je deze werkingen en verschillen van energie niet met stoffelijke instrumenten zal kunnen meten. U weet mogelijk hoe moeilijk het is om middels de encefalografie iets van de werking van de hersenen te registreren. Zelfs hierbij kan het niveau van bewustzijn, laat staan de werking daarvan, slechts incidenteel, maar niet blijvend, geïnterpreteerd worden. En een dergelijk instrument aan een geest bevestigen lijkt mij voor de mens voorlopig onmogelijk. Vandaar.

Reactie: In de geest zal men een dergelijke maatstaf toch wel kennen, want je hebt daar de overgang van de ene sfeer naar de andere...

Antwoord: De geest kan de omvattendheid van het besef van een ander constateren, zolang dit het zijne niet ver te boven gaat. Zichzelf afmetende tegen een gestelde alomvattendheid kan een geest zelfs komen tot een waardering van zijn eigen bewustzijn en eventueel zelfs van dat van andere entiteiten behorende tot zijn wereld.

Overigens hoop ik, dat u zich zult herinneren, dat wij in verband met het begrip sferen vele malen hebben gesteld, dat sferen geen afgesloten werelden zijn maar in feite bewustzijns-toestanden betekenen, waarin men zoveel met anderen gemeen heeft, dat men zich a.h.w. in een gemeenschappelijke wereld meent te bewegen en op grond van de vergelijkbaarheid van indrukken en de werking van krachten kan komen tot een soort samenleving, waarbij men uit moet gaan van een gelijksoortig overzicht over het erkende deel van de werkelijkheid bij allen, die tot die sfeer behoren.

Vraag: Kan men dus zeggen, dat een geest zich in meerdere dimensies bewust is?

Antwoord: Zeggen kun je natuurlijk alles. Maar meerdere dimensies lijkt mij toch wel een wat moeilijk algemeen te handhaven term. Indien u zou zeggen: het bewustzijn van een geest is anders dimensionaal gericht dan dat van de mens, zou u zonder meer gelijk van mij krijgen. Maar meerdimensionaal houdt in, dat een geest per sé, krachtens het geest zijn, een meer omvattend bewustzijn moet bezitten dan een mens. En dit is niet altijd waar. Een geest heeft een ander bewustzijn dan een mens, maar meeromvattend kan het enkel zijn op bepaalde facetten van het bestaan. Het is echter niet noodzakelijkerwijze zo op elk gebied en bij elke geest. Dit hangt te zeer af van de entiteit persoonlijk en diens ontwikkeling, zodat ik het liever niet als een algemeen geldende stelling zou willen hanteren. Maar onze wereld is anders dan de uwe en bij ons zijn bv. zaken als tijd en afstand geheel anders dan bij u. Daarom lijkt anders dimensionaal volgens mij een voor elke geest toepasselijke term.

Vraag: Een waarneembaar verschil dus?

Antwoord: Het verschil ligt grotendeels in de waarneming en de mogelijkheid daarop te reageren. Inderdaad. De beleving is dan ook geheel anders. Om u een voorbeeld te geven: zelfs voor een spook - een astraal zich uitende geest - is de materie doorzichtig en te doorgaan. Voor een geest zijn stoffelijke mensen en belemmeringen dus niet werkelijk, maar voor de geest kunnen dan weer belemmeringen bestaan, die voor een mens niet merkbaar zijn. Er zijn bij een je bezighouden met het menselijke bestaan dan ook facetten van het menselijke leven, die je als geest mogelijk enkel op grond van herinnering, maar niet meer op grond van waarnemingen kunt beseffen, terwijl bepaalde menselijke zaken voor een geest eenvoudigweg niet meer constateerbaar zijn en alleen door deel hebben aan het denken van een mens nog geestelijk beseft kunnen worden.

Vraag: Wat is uw waardering voor de in onze maatschappij toegepaste testen voor IQ-bepaling?

Antwoord: Ik zie het als een soort spel, waarbij de scheidsrechter de spelregels bepaalt, maar gelijktijdig zichzelf tot top-IQ uitroept. Van een geheel reële waardering is volgens mij echter geen sprake. Indien wij ons de moeite zouden nemen het IQ op deze wijze te testen bij bepaalde leiders van uw wereld, zouden dezen er maar slecht afkomen vrees ik, terwijl vele mensen met een hoog IQ niet bepaald ver zouden komen. Wat voor mij de vraag doet rijzen, hoe het mogelijk is dat zoveel mensen met een zo hoog IQ de leiding van een dergelijke persoon zonder meer aanvaarden. Trouwens, wanneer je spreekt over IQ alleen, is het mij alsof iemand mij alleen de lengte van een kast opgeeft, maar niet spreekt over de hoogte en diepte daarvan. Dan weet ik nog niet, of die kast nu bruikbaar is of niet, nietwaar? IQ is volgens mij slechts één dimensie van het menselijke vermogen. Tenzij men die andere waarden eveneens noemt, is er geen feitelijke betekenis aan te geven. Deze wordt eerst kenbaar in een samengaan met de andere kwaliteiten.

Vraag: Is er een overeenkomst tussen verstandelijke en geestelijke creativiteit?

Antwoord: Scheppend vermogen? Wij kunnen niet werkelijk scheppen, maar maken alleen besepte mogelijkheden waar, die voor ons bestaan en dus reeds aanwezig zijn.

Kortom: wij kunnen mens en geest, slechts uit het reeds voor ons bestaande een combinatie scheppen, die voor ons nieuw is. Een verbindende waarde tussen het denken van geest en stof bestaat. In de eerste plaats is deze gebaseerd op het egocentrisch optreden van alle besef. Het ik zal zichzelf steeds weer zien als middelpunt van het gebeuren, waarin het zich beweegt. Eigen vermogen tot beseffen van details en het overzien daarvan bepaalt het wereldbeeld, dat op zich weer mogelijkheden bepaalt, die voor het ik bestaan in de wereld waarin men zich bevindt. Dit geldt gelijkelijk voor geest en stof, zodat dergelijke waarden en belevingen tussen geest en stof uitgewisseld kunnen worden en op basis daarvan ook een wederkerige beïnvloedingsmogelijkheid ontstaat. Ik zou meer van dergelijke punten kunnen vinden.

In de mens kan de eigen geest op basis van deze waarden de stof beïnvloeden en deelhebben aan stoffelijke beleving. Naarmate de overeenstemming van doel, bewustzijn en daadbeleving tussen geest en stof groter is, zal het bewustzijn van de geest groter zijn. Naarmate dit bewustzijn groter is, zal het overzien en combineren van mogelijkheden en invloeden ook eenvoudiger en omvattender tussen beide delen van het ego mogelijk zijn. Dit betekent dat men, deels verstandelijk, deels door inspiratie uit eigen wezen, oplossingen kan vinden voor problemen, waarvoor men zonder dit niet zo snel een oplossing zou kunnen vinden. Daarnaast kan een geest, eigen of niet, bij een voldoende harmonie, die mede besef omvat, de associaties in het hersendenken beïnvloeden en daarmee het stoffelijk bewustzijn een nieuwe dimensie geven.

Ik besluit nu, maar wil u nog een raad geven. Denk hier eens over na:

Probeer alles te zien en te beseffen, maar eerst wanneer je ook begrijpt, wat het voor jezelf betekent en wat je zelf daarmee voor anderen kunt betekenen, bezit je een kosmische waarde of betekenis in jezelf.

Eerst de mens die mede kosmisch is, kan de volle betekenis van het bestaan, ook in de materie, beleven en uitdrukken. Dit is de enige inwijding, die werkelijk is. Dit is de enige ontmoeting met God, die voor de mens onmiddellijk mogelijk is. Het is de enige kracht, waaruit je zonder aarzelen en voortdurend kunt putten om de harmonie, die in en rond je bestaat, ook in eigen wezen en eigen wereld voortdurend te bevestigen.

Denkt u hier eens over na en probeer uzelf te zien in relatie met anderen en het andere. Hiermee eindig ik deze bijeenkomst. Schone woorden zijn op avonden als deze niet gebruikelijk, ik zal deze dan ook nalaten.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een goedenavond.

(vragen bekort)

d.d. 7 juni 1974